

NOKUTs tilsynsrapporter

Norsk Barnebokinstitut

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen

September 2015

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved institusjonene. Dette gjør vi blant annet gjennom å evaluere institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. Alle norske universiteter og høyskoler er pålagt å ha dokumenterte interne systemer for kvalitetssikring av utdanningen.

Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluert.

Institusjonens kvalitetssikringssystem er redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Systemet skal brukes for å sikre kontinuerlige forbedringer i utdanningene, avdekke sviktende kvalitet i utdanningen og dokumentere kvalitetsarbeidet. Det er NOKUT som avgjør hvilke institusjoner som skal evalueres. Institusjonene blir varslet om evalueringen minst seks måneder før evalueringen starter.

Institusjon:	Norsk Barnebokinstitut
Sakkyndige:	Professor Roger Säljö, Göteborgs universitet (leder) Rektor Nina Skarpenes, Politi høyskolen Student Joakim Pedersen, Høyskolen i Harstad
Dato for vedtak:	24.09.2015
NOKUTs saksnummer	14/420

Forord

I følge lov om universiteter og høyskoler skal alle som tilbyr høyere utdanning ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring av utdanningen.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Norsk Barnebokinstituttt besøkte institusjonen 20. mai og leverte sin rapport fra evalueringen 5. juni 2015.

Komiteen hadde følgende sammensetning:

- Professor Roger Säljö, Göteborgs universitet (leder)
- Rektor Nina Skarpenes, Politihøgskolen
- Student Joakim Pedersen, Høgskolen i Harstad

NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Norsk Barnebokinstituttt som har bidratt til komiteens arbeid gjennom intervjuer mv.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og uttalelsen til rapporten fra Norsk Barnebokinstituttt. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 24. september 2015, hvor følgende vedtak ble fattet:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved Norsk Barnebokinstituttt godkjennes.

Oslo, 24. september 2015

Terje Mørland
Direktør

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høyskolers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten	1
2	Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Norsk Barnebokinstitut	2
2.1	Om Norsk Barnebokinstitut.....	2
2.2	Kvalitetsarbeid og system for kvalitetssikring av utdanningen.....	3
3	Kvalitetssystemet i bruk	5
4	Samlet vurdering av system for kvalitetssikring i lys av NOKUTs evalueringskriterier.....	9
5	Konklusjon – har Norsk Barnebokinstitut et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?	12
6	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	13
7	Vedlegg.....	14
7.1	Dokumentasjon fra Norsk Barnebokinstitut.....	14
7.2	Program for den sakkyndige komiteens besøk	14
7.3	Mandat for den sakkyndige komiteen	15
7.4	NOKUTs evalueringskriterier	16
8	Appendix: Uttalelse fra Norsk Barnebokinstitut til rapport fra sakkyndig komité	17

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

I forskrift til *lov om universiteter og høyskoler* heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap til å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre forhold ved institusjonen bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 sin andre runde med denne type evalueringer. Norsk Barnebokinstitut er en av institusjonene som ikke tidligere har hatt slik evaluering. Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen vurderes etter samme kriterier som institusjoner som allerede har et godkjent system for kvalitetssikring av utdanningen. Evalueringene er rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstiller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet. Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen gjennom institusjonsbesøk.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Norsk Barnebokinstitut, har bestått av:

- professor Roger Säljö, Göteborgs universitet (leder)
- rektor Nina Skarpenes, Politihøgskolen
- student Joakim Pedersen, Høgskolen i Harstad

Prosjektleder Gro Hanne Aas, Tilsynsavdelingen i NOKUT, har vært komiteens sekretær. Komiteen besøkte institusjonen 20. mai 2015 og hadde intervjuer med ledelsen, representanter for studentene, eksterne medlemmer av styret, lærerne og veilederne, representanter for bransjen og tidligere studenter. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for besøket finnes i kapittel 7 i denne rapporten. Før rapporten ble avlevert til NOKUT, har institusjonen sett et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser.

2 Kvalitetssikringsystemet og kvalitetsarbeidet ved Norsk Barnebokinstitut

2.1 Om Norsk Barnebokinstitut

Norsk Barnebokinstitut (NBI) er et nasjonalt forsknings-, undervisnings- og formidlingsinstitut for barne- og ungdomslitteratur. Å «... undervise studenter på NBIs forfatterutdanning» er dermed kun én av instituttets oppgaver.¹ NBI er en privat stiftelse med et driftsbudsjett på 10,8 millioner kroner, hvorav 9,3 millioner tildeles fra Kulturdepartementet. 9 årsverk er tilknyttet instituttet.

Norsk Barnebokinstitut ble opprettet i det internasjonale barneåret 1979 på grunnlag av en testamentarisk bokgave fra Åse Gruda og Sigmund Skard. I 1984 ble det opprettet et forskningsmiljø rundt boksamlingen, og i 1990 ble den første litteraturformidleren ansatt.

Barnebokforfatterutdanningen startet som et treårig prøveprosjekt i 2006, og ble et fast tilbud i 2009. I 2010 fikk instituttet akkreditering for «Forfatterutdanningen ved Norsk Barnebokinstitut, 60 studiepoeng». I mai i år fikk Norsk Barnebokinstitut akkreditering for studietilbudet «Samtidslitteratur for barn og unge. Nettbasert videreutdanning 30 studiepoeng».

Det tas opp mellom 12 og 15 studenter annethvert år til forfatterutdanningen. Studiet går over to år og er samlingsbasert, og er bygget opp av seks emner (moduler): kunstnerisk skriving I og II, tekst- og teoristudier I og II, og litteraturformidling I og II. I-emnene gjennomføres i løpet av det første året, II-er emnene i løpet av det andre. For nåværende kull underviser fire av instituttets fast ansatte (direktør, utdanningsleder, litteraturpedagog og administrasjonskonsulent) og fire eksterne forfatterkonsulenter. Forfatterkonsulentene er veiledere for studentene i deres hovedprosjekter, som gjennomføres i det andre året.

Hovedmålene for utdanningen presenteres slik:

Forfatterutdanningen

- legger vekt på å utvikle nye forfatterskap
- vil heve den kunstneriske kompetansen til framtidige forfattere og formidlere av barne- og ungdomslitteratur
- legger vekt på å utvikle kunstnerisk og litterær bevissthet, og gi forfatterfaglig kompetanse og bedre muligheter for å kunne utøve forfatteryrket
- vil gi kompetanse til annet beslektet arbeid, først og fremst innenfor litteraturformidling og medievirksomhet.

NBIs interne organisasjon beskrives som bestående av styret, direktør, to mellomledere, tre fagavdelinger (forskning og utvikling, formidling og administrasjon, forfatterutdanning, kurs og undervisning) og verneombud og tillitsvalgt. NBI har også et faglig råd² som har som hovedoppgaver å oppnevne styret og kvalitetssikre instituttets drift.

¹ NBIs arbeidsoppgaver er ifølge vedtektene å forske og utvikle ny kunnskap om barne- og ungdomslitteratur, initiere til forskning i samarbeid med universiteter, høyskoler og andre i inn- og utland, formidle kunnskapen til relevante målgrupper gjennom undervisning, publikasjoner og annen forskningsformidling, undervise studenter på NBIs forfatterutdanning, tilby undervisning i barne- og ungdomslitteratur til de øvrige målgruppene, samle norsk og internasjonal fag- og forskningslitteratur om barne- og ungdomslitteratur og tilgrensende fagfelt, sørge for at det utarbeides kataloger over samlingen og at boksamlingen forvaltes på en hensiktsmessig måte.

² Rådet nedsettes slik at følgende instanser har én personlig representant med vara: Norske grafiske designere og illustratører/ Tegnerforbundet, Norsk Barne- og Ungdomsbokforfattere, Den norske forleggerforening, Norsk bibliotekforening, Den norske

Læringsmiljøutvalget består av én ansatt og én student, og har som oppgave å behandle klager fra studentene vedrørende læringsmiljøet. NBI har felles klagenemnd med Skrivekunstakademiet.

2.2 Kvalitetsarbeid og system for kvalitetssikring av utdanningen

I «Kvalitetssikringsrutiner ved Norsk Barnebokinstitut. Vedtatt av styret 14. juni 2011, revidert 20. mai 2014» beskrives rutinene for hele virksomheten. Funksjon og ansvar for styre, råd, studentorgan og læringsmiljøutvalg er angitt:

Styret er instituttets øverste ansvarlige organ og har det øverste ansvaret for kvalitetssikringen av instituttets drift. Styret ansvarer for regnskap, årsmeldinger, strategi- og handlingsplaner, lønns- og personalpolitikken.

Rådet har et særskilt ansvar for å kvalitetssikre NBIs drift. Rådet er sammensatt av representanter for bransjen. Ved årsmøtet drøfter rådet instituttets årsmelding, evaluerer og kommer med innspill til endring. Ved rådets øvrige møter drøftes kun én del av NBIs drift, men til gjengjeld mer inngående. I løpet av en tre-års-periode er alle sentrale deler av driften evaluert én gang grundig, i tillegg til de årlige gjennomgangene av hele driften.

Studentene velger ett styremedlem og én tillitsvalgt med vara. Det studentvalgte styremedlemmet inngår i NBIs styre på like vilkår som øvrige styremedlemmer. Den tillitsvalgte har ansvar for at studentene melder saker til studiets og NBIs ledelse. Den tillitsvalgte har også særskilte oppgaver i tilknytning til læringsmiljøutvalget.

Læringsmiljøutvalget behandler alle klager fra studentene vedrørende læringsmiljøet, så som lokaler og tilrettelegging av undervisning. Utvalget avgir rapport til styret om slike klager. Utvalget avgir årlige rapporter om læringsmiljøet til styret.

Kvalitetssikringen av forfatterutdanningen beskrives slik:

Forfatterutdanningen ved NBI reguleres av en særskilt studieplan og et felles eksamensreglement [og av et opptaksreglement, ifølge kommentarer til rutinene]. Pensumlister og undervisningsplaner revideres årlig av et lærerkollegium, i den hensikt å videreutvikle studiet etter de mål som er satt i studieplanen og på bakgrunn av evalueringene som er gitt av studentene.

Lærerkollegiet³ møtes månedlig for å evaluere, koordinere og revidere undervisningsopplegget.

Studentene evaluerer undervisning, pensum, praksis, tilbakemeldinger og egen progresjon ved slutten av hvert høstsemester i muntlige samtaler som forberedes gjennom skriftlige spørsmål som deles ut på forhånd. Samtalene dokumenteres gjennom referat.

Studentene evaluerer opptaksinformasjon, undervisning, pensum, praksis, tilbakemeldinger, bibliotekstjenester, og egen progresjon og eksamen ved slutten av hvert vårsemester skriftlig, ved å svare på skriftlige spørsmål som er utlevert i god tid. Etter innlevering av skjemaene samles dataene før de forelegges studentene for en ytterligere dialogisk utdypning der det legges spesielt vekt på å komme

bokhandlerforening, universiteter og høyskoler, kunsthøyskoler. To representanter med personlig vara oppnevnes av andre organisasjoner innen barne- og ungdomskulturfremming. Nasjonalbiblioteket har observatørstatus. Styrets leder er medlem av rådet.

³ Fra kommentarer til kvalitetssikringsrutiner Vedlegg 1: «Lærerkollegiet for forfatterutdanningen benevnes i de øvrige dokumentene som utdanningens fagkollegium». Fagkollegiet er en viktig aktør i kvalitetsarbeidet og består av de fast ansatte ved instituttet som bidrar i studiet.

med forslag til hvordan ting kan gjøres bedre. Samtalen dokumenteres gjennom referat. Det skriftlige materialet forelegges ledergruppa og styret for årlige evalueringer.⁴

Eksamen vurderes av en ekstern komité, nedsatt av styret. Sensorrapporten behandles i lærerkollegiet, ledergruppa og styret.

Behandlingen i lærerkollegiet, ledergruppa og styret fører til mulige endringer som inngår i planleggingen for kommende år.

Hele saken fremmes for rådets høstmøter for endelig kvalitetssikring.

Opplagg for kvalitetssikring av utdanningen omtales også i studieplanen for 2013–2015.

Prosessene for og resultatene av kvalitetssikringen av studietilbudet er dokumentert gjennom evalueringdokumenter og -rapporter, sensorrapporter, styredokumenter og referater fra styremøter og rådsmøter.

3 Kvalitetssystemet i bruk

Komiteen evaluerer kun kvalitetssikringen av igangsatte tilbud som er akkreditert som høyere utdanning, og på evalueringstidspunktet gjelder dette forfatterutdanningen. I dette kapitlet går komiteen relativt detaljert inn på kvalitetssikringen av dette ene studiet. Etter akkrediteringen i 2010 har to kull gjennomført forfatterutdanningen og det tredje kullet avlegger eksamen i juni 2015.⁵

Som høyere utdanning må forfatterutdanningen kunne sies å være et svært lite miljø, både med hensyn til antallet lærere og antallet studenter. Etter komiteens erfaring vil svært små miljøer kunne være sårbare og ha utfordringer på områder som systematisk kvalitetsutvikling, faglig utvikling og forutsigbarhet for studentenes utdanning. Komiteen var derfor under besøket opptatt av både styrkene og utfordringene i et lite miljø. Etter komiteens vurderinger er utdanningen godt forankret i den bredere virksomheten ved instituttet og dets nasjonale oppgaver, og komiteen ser både motiverte og selvgående studenter og et dedikert og utviklingsorientert fagmiljø.

Arbeidet med kvalitet i studiet er godt dokumentert i materialet komiteen har fått tilsendt. I et seks siders sammendrag av årsrapportene om kvalitet presenteres hvordan instituttet har tilrettelagt og revidert utdanningen på bakgrunn av studentenes skriftlige og muntlige tilbakemeldinger; diskusjoner i møter mellom studenter; NBIs fagpersonale og konsulentene; innspill fra sensorrapporter: innspill fra det eksterne rådet og nasjonale føringer (Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk). Evalueringer, sammenfatninger med kommentarer fra ledergruppe, resultater av diskusjoner mellom studenter og fagkollegium, forslag til endringer og styrebehandling, er dokumentert.

Informasjon om kvaliteten i utdanningen som tilbys innhentes særlig fra studentene: Studentene gir muntlig tilbakemelding på slutten av hver samling. Studentene gir skriftlige tilbakemeldinger etter hvert semester og i slutten av hele studiet. De skriftlige tilbakemeldingene har vært gitt i form av tallscore på spørsmål, men har blitt endret til at tilbakemeldingene gis som korte kommentarer. Svarene anonymiseres og oppsummeres av administrasjonen før de presenteres for fagkollegiet. Oppsummeringene av evalueringene fra studentene har i flere tilfeller vært diskutert i felles møte mellom studenter, fagkollegium og veiledere (kalt forfatterkonsulenter) for å formulere forslag til konkrete tiltak og endringer i studieopplegget.

Komiteen har fått tilsendt fem sensorrapporter, og ser at det også i disse gis vurderinger av svake og sterke sider i utdanningen, og at det fremmes forslag til endringer.

Fagkollegiet diskuterer studieopplegg og kvalitetsspørsmål månedlig i etterkant av hver samling. Studiet tilbys til ett kull av gangen, og er lagt opp slik at innspill til det første året også har relevans for gjennomføringen av det andre året. Fagkollegiet og styret har rimelig tid på seg til å vurdere og endre opplegget både for enkeltemner og for utdanningen som helhet. Komiteens inntrykk er at fagkollegiet arbeider jevnlig med utvikling av studiet, og at styret involveres i større endringer.

I første kull ble veiledningsopplegget for kunstnerisk skriving endret, og rekkefølgen mellom teoretiske emner og praksis ble justert på bakgrunn av innspill fra studentene. Både studenter og ansatte er opptatt av at forfatterutdanningen er en kunstnerisk utdanning, og at de teoretiske emnene må tilpasses utdanningens identitet. For neste kull ble også maler for oppgaver utarbeidet. I sensorrapportene er det formulert forslag til mulige endringer i studiet ut fra gjennomgående trekk ved

⁵ 2009 (2010) - 2011 (12 studenter), 2011 - 2013 (15/14 studenter) og 2013 - 2015 (15 studenter). Søknadsfrist for opptak til studiet 2015-17 er 1. juni 2015.

eksamensbesvarelsene, og det framkom også en bekymring om at anonymiteten ved eksamen ikke var godt nok ivaretatt. For eksamen der et foredrag inngår, ble det foreslått å gjøre noen grep slik at eksamen blir en mer integrert del av læreprosessen. Etter første kull ble opptaksprosessen endret til også å inneholde et intervju.

Endringer av studiet i og etter andre kull gjaldt særlig å prøve ut eksamensform for emnet Tekst og teori. I sensorrapporten bemerkes det at en har fått til at eksamen har blitt en integrert del av læreprosessen. Sluttevalueringen fra studentene var svært positiv.

Tredje kull gjennomfører etter studieplan som er utformet i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Evalueringene fra studentene viste at de var kritiske til at teoriundervisningen var for lite forankret i primærlitteraturen. Etter en dialog mellom studentene og fagkollegiet ble det foreslått at rekkefølgen av elementer i emnene skulle forandres, og at ansvar i praksisperioden med litteraturformidling skulle tydeliggjøres. Erfaringer fra kvalitetsarbeidet i tredje kull oppsummeres slik i ledelsens skriv: «På bakgrunn av erfaringene og evalueringene som er gjort av siste studentgruppe, vil fagkollegiet gjennomføre endringer i læringsmålene i forbindelse med revisjon av studie-, pensum- og undervisningsplan for ny studentgruppe 2015–2017. Ut fra samme erfaringer vil fagkollegiet også ta initiativ overfor styret til presiseringer i NBIs kvalitetssikringsrutiner». Etter forslag fra fagkollegiet har styret bestemt at det skal tas opp 12 studenter til det fjerde kullet (2015–2017). Forslaget er begrunnet i en vurdering av kvaliteten i prosessene i hovedprosjektet i andre året.

Det framgår tydelig av dokumentasjonen 1) hvem som gir informasjon om utdanningskvalitet – studentene, sensorene, studenter og fagkollegium i dialog, 2) hvem som drøfter informasjon om utdanningskvalitet – fagkollegiet, plenum av fagkollegium, studenter og til tider forfatterkonsulentene, ledergruppa, 3) hvem som vedtar endringer og tiltak på bakgrunn av kvalitetsinformasjon – fagkollegiet og styret. Det framgår også *når* det innhentes muntlig og skriftlig informasjon og når denne behandles. Den systematiske innhenting og bearbeidingen av informasjon ble bekreftet gjennom intervjuene.

Både tidligere og nåværende studenter ga uttrykk for at fagkollegiet er svært lydhøre for innspill om endringer. Flere studenter framholdt at det er et tett, men åpent miljø, slik at det ikke er noe problem å si ifra hvis det er noe en er misfornøyd med eller på annet grunnlag har forslag til forbedringer. Et element i at miljøet ikke oppleves som for tett er at studiet er samlingsbasert.

Et av de kritiske punktene i utdanningen er oppstart og gjennomføring av hovedprosjektet i det andre året. En stor del av utdanningen foregår i grupper på fire personer med en veileder (forfatterkonsulent), hvis fremste oppgave er å bidra til at den enkelte studenten finner sin litterære stemme. For at denne prosessen skal bli vellykket må «kjemien stemme», særlig mellom veileder og enkeltstudenten, men også i veiledningsgruppene. Det ble gitt eksempler på hvordan problemer i denne fasen av utdanningen håndteres, og ut fra intervjuene framkom det at disse situasjonene foreløpig har blitt løst til studentenes tilfredshet.

Det faglige rådet består av representanter for bransje- og interesseforeninger knyttet til barnebokfeltet, og har som oppgave både å oppnevne styret og gi råd om kvaliteten på og kvalitetssikringen av virksomheten. Det er vanskelig å spore hvilken betydning rådets innspill har fått for studieplan, opplegg og gjennomføring av studiet. Enkelte formuleringer om forholdet mellom styret og rådet var uklare i dokumentasjonen, men under intervjuene ble det entydig avklart fra både råds- og styremedlemmer at styret er det øverste ansvarlige organet også i kvalitetsspørsmål.

Målene for forfatterutdanningen er å utvikle nye forfatterskap, heve den kunstneriske kompetansen til framtidige forfattere og formidlere, utvikle kunstnerisk og litterær bevissthet for å kunne utøve forfatteryrket og gi kompetanse til beslektet arbeid som litteraturformidling og medievirksomhet. Utdanningen er altså til for både framtidige forfattere og formidlere. For tidligere studenter holder NBI oversikt over bokutgivelser og oversettelser av disse, nominasjoner til og tildelinger av priser og stipender. Denne informasjonen er viktig i vurderingen av utdanningens relevans, og brukes. Det holdes også systematisk kontakt med tidligere studenter gjennom at seminarer med deltakelse fra tidligere og nåværende studenter inngår i studiet. I intervjuene framkom det at formidling har vært fokus i en av samlingene for tidligere studenter, og at litteraturformidling vil få større oppmerksomhet i fellesseminarene mellom aktive og tidligere studenter. Når komiteen foreslår at NBI etter hvert bør gjennomføre kandidatundersøkelser, er det for å få spesifikke innspill til utdanningen, og for å få informasjon om relevansen av utdanningen fra *alle* de tidligere studentene.

Ut fra dokumentasjonen og intervjuene kan komiteen oppsummere at Norsk Barnebokinstitut skaffer seg informasjon om kvaliteten i forfatterstudiet fra flere kilder. Informasjonen blir systematisert og bearbeidet, og har betydning for både mindre og større endringer i studiet. Fagkollegiet er også lydhøre for innspill fra studentene gjennom hele studiet, og innenfor sitt eget myndighetsområde tilpasser ledergruppen og fagkollegiet opplegget til det enkelte kulletts behov.

I små og tette miljøer kan enkelte situasjoner utvikle seg til å bli kritiske. Ut fra en slik erfaring diskuterte komiteen disse temaene med flere av intervjugruppene:

- Hva skjer hvis noe virkelig går galt i forholdet mellom institusjon og student?
- Er anonymitet i innspill fra studenter nødvendig og mulig?
- Psykososiale aspekter i læringsmiljøet og LMUs oppgaver.
- Kvalitetsspørsmål i tilknytning til relasjonen mellom veileder og student.

Det framkom ikke erfaringer med låste situasjoner mellom institusjon og studenter. Det at utdanningsleder har løpende og jevnlig samtaler med hver enkelt student om utdanningen og studentens progresjon kan være en forebyggende faktor. Det ble understreket fra studenthold at fagkollegiet tidlig i studiet er tydelig på utfordringene i studiet, hvordan en tar opp opplevde vanskeligheter, og at det forventes selvledelse fra studentenes side. I seminarerne med tidligere studenter får de aktive studentene diskutere erfaringer med krav og press i studiets forskjellige faser. Komiteen spurte om det kunne være hensiktsmessig å ha en digital postkasse for å melde inn uønskede hendelser som ikke fanges opp via andre kanaler. Holdningen var at en student vanskelig kunne være anonym i en slik sammenheng, men at en slik lavterskelkanal kan vurderes.

De skriftlige tilbakemeldingene fra studentene anonymiseres før de presenteres for fagkollegiet. En viss anonymitet ivaretas også gjennom at tillitsvalgt har kontakten med ledelse på vegne av studentene, og ikke må redegjøre for hvem som har kommet med forskjellige innspill. Utover dette ble det ikke uttrykt behov for anonymisering fra studentenes side.

Ut fra referatene fra Læringsmiljøutvalget ser det ut som om utvalget kun behandler saker knyttet til fysisk læringsmiljø. I intervjuene kom det fram at LMU ikke har fått henvendelser fra studentene om saker knyttet til psykososiale forhold i læringsmiljøet, noe som ble forklart ved at irritasjoner i miljøet løses middelbart. Ledelsen ser at håndteringen av enkelte hendelser knyttet til psykososialt læringsmiljø bør nedfelles skriftlig og inngå i LMUs kunnskapsgrunnlag om læringsmiljøet.

Forholdet mellom veileder og student er av stor viktighet i utdanningen, og verken komiteen eller de intervjuede ser for seg at en hever kvaliteten i forholdet gjennom direkte reguleringer. I flere av intervjuene ble det allikevel diskutert noen grep for å styrke kvalitetssikringen av forholdet. Komiteen framholdt at veilederne systematisk må orienteres om studentenes tilbakemeldinger i evalueringene – det virket som om dette ikke alltid skjedde. Det kom også opp et forslag om å få til en type erfaringsbank for veilederne, hvor det legges vekt på refleksjoner om hva som kunne vært gjort annerledes. Et annet grep som ble presentert er å utarbeide etiske retningslinjer for veiledningsforholdet.

4 Samlet vurdering av system for kvalitetssikring i lys av NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonens aktive bruk av det. Det skal legges vekt på

- stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur
- mål, plan og ledelsesforankring
- innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene
- analyse, vurdering og rapportering
- bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring.

Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

... om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer

Norsk Barnebokinstituttt stimulerer til kvalitetsarbeid blant både ansatte og studenter. De ansatte har månedlige møter hvor studiekvalitet og kvalitetsarbeid er tema. Studentene evaluerer jevnlig utdanningen, og det gjennomføres dialogmøter mellom de involverte i utdanningen: studentene, fagkollegiet og delvis også forfatterkonsulentene.

Studentdemokratiet består av én tillitsvalgt som også er medlem i det lovpålagte læringsmiljøutvalget, og et styremedlem som er valgt blant studentene. Læringsmiljøutvalget har ansvar for å behandle innspill fra studentene om det fysiske læringsmiljøet, men har ingen rolle i kvalitetsarbeidet ut over denne funksjonen.

Fra studenthold framholdes det at miljøet er åpent for innspill og diskusjoner om innholdet i og opplegget for utdanningen. Studentene fastslår at de blir hørt og at fagmiljøet er interessert i deres vurderinger av utdanningen. Det er ikke noe formalisert opplegg for å formidle studentenes vurderinger fra det ene kullet til det andre, men i utdanningen inngår seminarer med tidligere studenter, så det skjer som en del av den uformelle kvalitetskulturen.

Norsk Barnebokinstituttt må vurdere nøye hvilke opplegg og initiativ som kan opprettholde en god kvalitetskultur ved det nye nettbaserte studiet.

Mål, plan og ledelsesforankring

... om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov

Det er formulert mål for utdanningen, men ikke mer eksplisitte mål for utdanningskvalitet. Implisitt framstår kvalitetsmålene ut fra hva som vektlegges i evalueringene og i annen innhenting av informasjon. Etter komiteens vurdering bør NBI peke ut noen kvalitetsområder, formulere mål for disse områdene og systematisere den informasjonen som allerede innhentes under disse områdene. En slik tydeliggjøring vil gjøre det enklere å kunne følge med kvalitetsutviklingen over tid.

Både prosesser og aktører i kvalitetssikringen er klart beskrevet: studenter, fagkollegium, ledergruppe, styre og råd framstår som aktører, både gjennom systembeskrivelsen og i kvalitetsarbeidet slik dette har framkommet i intervjuene.

Ut fra den skriftlige dokumentasjonen kan det framstå som uklart om det er styret eller det eksterne rådet som faktisk har det overordnede ansvaret for kvaliteten i utdanningen, men gjennom intervjuene ble det gjort entydig at styret har det øverste ansvaret for kvaliteten i utdanningen.

NBI utvikler systemet for kvalitetssikring ut fra erfaring med bruk. Det er redegjort for at fagkollegiet vil ta initiativ overfor styret for å få presisert enkelte deler av kvalitetssikringsarbeidet i systembeskrivelsen. Foreløpig har instituttet hatt kun ett tilbud innen høyere utdanning, men har nå fått akkreditert et nettstudium i litteraturformidling. Systemet vil gjelde også for dette studiet, men den studienære kvalitetssikringen må utarbeides i tråd med studiets egenart, slik som er gjort for forfatterstudiet.

Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene

... Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier

Foreløpig tilbyr Norsk Barnebokinstitutt kun ett studium – forfatterstudiet. For studentene er det lagt opp til skriftlig evaluering etter hvert semester, og dialog om resultatene fra evalueringene i etterkant. Det gjennomføres også avsluttende evalueringer av hele studiet. Studentgruppen har selv tatt initiativ til å forskyve semesterevalueringer for å gjennomføre en samlet evaluering av flere semestre. Gjennom evalueringene er det framkommet både rosende omtale av studiet, kritiske bemerkninger og forslag til endringer i studieoppleggene. I flere tilfeller er det arrangert dialogmøter mellom studenter og fagkollegiet, og ut fra dokumentasjonen ser komiteen at dialogene har ført til konkretisering av forslag til endringer i studieopplegget og i noen tilfeller studieplanen.

I sensorsrapportene gis det også vurderinger av svake og sterke sider i utdanningen, og det fremmes forslag om endringer. Det eksterne rådet, som representerer bransjen, gir tilbakemeldinger til virksomheten ved NBI i form av referater fra møtene.

For tidligere studenter holder NBI oversikt over bokutgivelser og oversettelser av disse, nominasjoner til og tildelinger av priser og stipender samt vinnere av andre konkurranser. Denne informasjonen er viktig i vurderingen av utdanningens relevans. Det holdes også systematisk kontakt med tidligere studenter på andre måter. Når komiteen foreslår at NBI etter hvert bør gjennomføre kandidatundersøkelser, er det for styrke denne kilden til informasjon om kvalitet i studiet.

Læringsmiljøutvalget rapporterer til styret kun om fysiske forhold i læringsmiljøet, og har foreløpig ingen rolle utover dette i innhenting av informasjon om studiekvalitet.

NBI må søke NOKUT om oppretting av alle tilbud på 30 studiepoeng eller mer innen høyere utdanning, og må følge NOKUTs krav og opplegg for utarbeiding av søknad.

Analyse, vurdering og rapportering

... om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå

Evalueringene fra studentene sammenstilles og anonymiseres av administrasjonen. Fagkollegiet vurderer resultatene av evalueringene sammen med informasjon fra sensorene. I flere tilfeller har resultatene fra evalueringene vært drøftet i møter mellom fagkollegiet og studentene, altså av aktørene som er involvert i selve utdanningen. I slike møter har det også blitt utformet konkrete forslag til endringer. NBIs ledergruppe drøfter resultatene av evalueringene og informasjonen fra sensorene, og utarbeider også egne endringsforslag. Læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret.

I sitt septembermøte behandler styret saksdokumenter om utdanningskvalitet fra ledergruppe og fagkollegium, og får også tilsendt sensorrapporter og oppsummeringene fra evalueringene. I samme møte behandles rapport fra LMU, og budsjettforutsetninger drøftes. Det eksterne rådet behandler tilsvarende dokumenter i et møte senere på høsten, noe som komiteen ikke oppfatter som helt i tråd med den rådgivende rollen som rådet har.

Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring

... om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Det er godt dokumentert hvordan informasjonen som innhentes i kvalitetsarbeidet kommer i inngrep med utdanningsvirksomheten. Det er for eksempel dokumentert hvordan studenter har vurdert endringer de selv har vært med på å fremme forslag om.

Fagkollegiet og styret har rimelig tid på seg til å vurdere og endre opplegget både for enkeltemner og for utdanningen som helhet. Det er gjennomført forbedringer i studieoppleggene for alle kull, men særlig for første og tredje kull. Endringene har blitt gjennomført på bakgrunn av innhentet informasjon og bearbeiding av denne både av studenter og ansatte i fellesskap, og i fagkollegium og ledergruppe.

Styret vedtar endringer av et visst format, som revidering av studieplaner. Ut fra intervjuene framkom det at styret er beredt til å sette inn midler ved svikt, men styret understreket at dette ikke har vært aktuelt til nå. Styret vedtok for noe tid tilbake å bruke midler på å utvikle en nettutdanning i litteraturformidling, noe som har resultert i NOKUT-akkreditering for dette studiet.

5 Konklusjon – har Norsk Barnebokinstitut et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?

I henhold til myndighetenes krav er det slik at

- (1) Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet.
- (2) Kvalitetssikringssystemet skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i hele utdanningen, inkludert praksisstudier. Systemet skal omfatte alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutning av studiet inklusive studiets relevans for arbeidslivet.

NBI arbeider aktivt for å få kunnskap om sin egen utdanningskvalitet og for å kunne handle på bakgrunn av denne informasjonen. Arbeidet er godt dokumentert. Det er en god balanse mellom de formelle og uformelle elementene i kvalitetskulturen, justeringer foretas underveis og beslutninger om større endringer i opplegget tas i styret etter forslag fra ledergruppe.

Gjennom systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Norsk Barnebokinstitut innhentes informasjon om kvaliteten på de viktige områdene i utdanningen. Informasjonen bearbeides og brukes til utvikling av utdanningskvaliteten.

Komiteen anbefaler enstemmig at system for kvalitetssikring av utdanningen ved Norsk Barnebokinstitut godkjennes.

6 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

I det videre arbeidet med å utvikle kvalitetsarbeidet vil komiteen anbefale Norsk Barnebokinstitut å innføre enkelte tiltak og arbeide videre med enkelte områder.

Tydeliggjøre kvalitetsområdene

I praksis opererer NBI med kvalitetsområder gjennom hva som vektlegges i evalueringer og annen informasjonsinnhenting. Etter komiteens vurdering bør NBI peke ut noen kvalitetsområder, formulere mål for disse områdene og systematisere den informasjonen som allerede innhentes under disse områdene. En slik tydeliggjøring vil gjøre det enklere å kunne følge med på kvalitetsutviklingen over tid for både ansatte, studenter, framtidige søkere, styre og råd.

Kvalitetssikring av veilederrollen

Veilederne har stor betydning for studentene i deres hovedprosjekt i det siste året. Komiteen har fått informasjon om at bytte av veileder skjer greit. Under institusjonsbesøket ble det diskutert noen grep for å styrke kvalitetssikringen av forholdet. Veilederne må bli orientert om studentenes tilbakemeldinger i evalueringene. Det bør vurderes om en form for erfaringsbank for veiledere kan være nyttig, og det ble fra ledelsens side forslått å utarbeide etiske retningslinjer for veiledningsforholdet.

Gjennomføre kandidatundersøkelse

NBI kjenner godt til sine tidligere studenter. Instituttet holder oversikt over nåværende og tidligere studenters publikasjoner, nomineringer til og tildeling av priser, oversettelser o.a. Likeledes inviteres tidligere studenter til kontakt med instituttet. Når komiteen foreslår at NBI etter hvert bør gjennomføre kandidatundersøkelser, er det for å få spesifikke innspill til utdanningen, og for å få informasjon om relevansen av utdanningen fra alle kandidatene.

Læringsmiljøutvalgets oppgaver og varslingssystem

LMU behandler kun fysiske forhold i læringsmiljøet. Utvalget bør også holde oversikt over hendelser og arbeide i forhold til spørsmål knyttet til psykososialt arbeidsmiljø. NBI bør vurdere om det har noen funksjon å opprette en digital postkasse for (anonyme) bekymringsmeldinger om hendelser og forhold som ikke fanges opp via andre kanaler.

Kvalitetssikring av nettstudiet

Systemet for kvalitetssikring av utdanningen gjelder for institusjonens samlede studietilbud, og således også for NBIs nye studietilbud som skal starte i 2016. Den studienære kvalitetssikringen må imidlertid utarbeides i tråd med studiets egenart, slik som er gjort for forfatterstudiet.

7 Vedlegg

7.1 Dokumentasjon fra Norsk Barnebokinstitut

Forut for besøket 20. mai mottok komiteen følgende dokumentasjon:

- Presentasjon av institusjonen og studietilbudene, inkludert Strategiplan 2015-2019 og Handlingsplan 2015
- Skriv fra institusjonens ledelse: Status, suksesser og utfordringer i arbeidet med å sikre kvalitet i NBIs forfatterutdanning i skrivekunst og litteraturformidling. Vedlegg: Oversikt over tidligere og nåværende studenter ved forfatterutdanningen og deres publikasjoner, nominasjoner til og tildelte priser, vinnere av stipend og konkurranser og oversatte publikasjoner.
Brev fra Aschehoug og Cappelen Damm om forfatterutdanningen.
- Kvalitetssikringsrutiner ved Norsk Barnebokinstitut
- Sammendrag av årsrapporter om kvalitetsarbeidet, inkludert
 - Referat fra styremøte 21.09.11
 - Sensorrappport jan/feb 2011 og våreksamen
 - Referat fra styremøte 14.06.11
 - Avsluttende evaluering 2009-2011
 - Referat fra styremøte 13.09.11
 - Sensorrappport våreksamen 2012
 - Referat fra styremøte 25.09.12
 - Sensorrappport juni 2013
 - Evaluering 2011-2013
 - Referat fra styremøte 17.09.13
 - Rapport fra læringsmiljøutvalget 2012-2013
 - Sensorrappport juni 2014
 - Evaluering av 1. og 2. semester 2013-2015
 - Referat fra styremøte 20.11.14
 - Rapport fra læringsmiljøutvalget 2013-2014
 - Referat fra rådsmøte 01.12.14

7.2 Program for den sakkyndige komiteens besøk

Onsdag 20. mai 2015

- 09.00 – 10.00 Intervju med ledelsen
- 10.15 – 11.00 Intervju med studenter inkludert tillitsvalgte
- 11.15 – 12.00 Intervju med eksterne medlemmer av styret
- 12.45 – 13.45 Intervju med lærere og veiledere
- 14.00 – 14.45 Intervju med representanter for bransje og tidligere studenter
- 15.00 – 16.30 Komiteen oppsummerer
- 16.30 – 16.50 Tilbakemelding til ledelsen
- 16.50 – 17.00 Avslutning og avreise

7.3 Mandat for den sakkyndige komiteen

Fastsatt av NOKUT 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010 og forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 28. februar 2013.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrifter.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende. Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier skal dette bemerkes i komiteens rapport.

Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram
- Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk

Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport. Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

7.4 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i kapittel 6 i forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28. februar 2013.

§ 6.1 NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- a. Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- b. Mål, plan og ledelsesforankring: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov,
- c. Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- d. Analyse, vurdering og rapportering: om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå,
- e. Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring: om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Merknad til kapittel 6

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er derfor institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frembringer.

8 Appendix: Uttalelse fra Norsk Barnebokinstitut til rapport fra sakkyndig komité

Oslo 8. juni 2015

NOKUT
Postboks 578
1327 Lysaker

Att. Gro Hanne Aas

NOKUTs tilsynsrapport for Norsk Barnebokinstitut 05.06.2015

Norsk barnebokinstitut takker for rapporten. Den gir etter vår mening et korrekt bilde av kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Norsk barnebokinstitut.

Vi setter pris på de konstruktive innspillene som rapporten også kommer med. De vil bli tatt tilfølge i vårt videre arbeid for å styrke utdanningskvaliteten ved instituttet.

Med vennlig hilsen

Kristin Ørjasæter
Direktør

Dag Larsen
Utdanningsleder

Observatoriegaten 1 B
Postboks 2674 Solli
0203 Oslo, Norway

Telefon: +47 23 13 13 70
post@barnebokinstituttet.no
www.barnebokinstituttet.no

Org. nr. 971 493 704
Konto: 6022 05 29056